

Offentliggørelse af § 3 dispensation til restaurering af Gudenåen gennem Bredvad Sø

Horsens Kommune, Natur- og Miljø offentliggør hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til restaurering af Gudenåen gennem Bredvad Sø. Dispensationen offentliggøres d. 9. februar 2024.

Dispensation og tilhørende bilag ses bagest i denne offentliggørelse.

Restaurering af Gudenåen gennem Bredvad Sø har til formål at sikre fri passage for fisk og smådyr gennem området. I dag er Gudenåen opstemmet med en tværgående dæmning; spærredæmningen, hvorved Bredvad Sø er dannet. Spærredæmningen kan ikke passeres af hverken fisk eller vandløbssmådyr. Fremadrettet ændres en del af Bredvad Sø til Gudenå. Når Gudenåen er genskabt, vil der være fri passage for både fisk og vandløbssmådyr gennem denne del af Gudenåen. For at sikre, at området stadig kan benyttes til fritidssejls, bevares den østlige del af Bredvad Sø. Gudenå og tilbageværende del af Bredvad Sø adskilles af en langsgående dæmning.

Afgørelse om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til ændring af Bredvad Sø til Gudenå er alene fremlagt på denne hjemmeside.

Dispensationen omfatter følgende matrikler:

Matr. nr.	Ejerlav
50a	Træden By, Træden
10a	Naldal By, Underup
10b	Naldal By, Underup
50b	Træden By, Træden
10b	Naldal By, Underup
23a	Træden By, Træden
7d	Naldal By, Underup
4ab	Træden By, Træden
4ac	Træden By, Træden
16d	Træden By, Træden
16c	Træden By, Træden

Klagevejledning

Der kan klages skriftligt over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Hvem kan klage?

Klage kan adressaten for afgørelsen, ejeren af den ejendom afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder, lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvordan klager man?

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, skal du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på hjemmesiden for [Nævnenes Hus](#). Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900,- (private)/ 1800,- (organisationer og virksomheder). Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Klagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefrist

Klage skal ske senest 4 uger fra afgørelsen er offentliggjort.

Horsens Kommune: § 3 disp. Restaurering af Gudenå, Bredvad Sø

Horsens Kommune ønsker at genskabe Gudenåen gennem Bredvad Sø. Projektet er en del af et større vandløbsrestaureringsprojekt, hvor det primære formål er at skabe fri passage for Gudenåens fisk og smådyr ved den spærring i Gudenåen, som Bredvad Sø udgør. Indsatsen skal udføres jf. statens Vandområdeplan 2021-2027.

De berørte matrikler fremgår af Matrikeloversigten i Bilag 1.

For at kunne genskabe Gudenåen gennem Bredvad Sø, skal følgende gennemføres:

- En del af Bredvad Sø ændres til Gudenå og ådal (mose og eng).
- En del af Bredvad Sø ændres til overdrev (dæmningsanlæg).
- Etablering af sejlads-knudepunkt og sejlrende gennem mose til Bredvad Sø.
- Ændring af hydrologiske forhold i moser i opstrøms ende af Bredvad Sø.
- Vandstanden i Bredvad Sø sænkes midlertidigt (12-24 mdr.).
- Gudenåen forlægges midlertidigt til Bredvad Sø's østlige brink (12-24 mdr.).
- To midlertidige sandfang anlægges i beskyttede moser.
- Midlertidige anlægsveje (syv stk., i alt 480 m²) i beskyttede mose.

Ovennævnte tiltag kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 3.

På nedenstående figurer ses projektets hhv. midlertidige og blivende elementer. Projektbeskrivelsen fremgår af Bilag 8.

¹ **Naturbeskyttelsesloven** (LBK nr. 1392 af 04/10/2022 om lov om naturbeskyttelse)

Figur 1. Luftfoto 2023 © SDFI. Oversigt over midlertidige ændringer.

Figur 2. Luftfoto 2023 © SDFI. Oversigt over permanente ændringer i Bredvad

Kommunens afgørelse

Horsens Kommune giver hermed dispensation til følgende, jf. Figur 1 og 2 samt projektbeskrivelsen, Bilag 8:

- Forlægning af Gudenå til østlig bred af Bredvad Sø ved opbygning af en midlertidig jorrdæmning, jf. figur 1. Varighed 12-24 måneder.
- Tømning vestlig side af Bredvad Sø i en periode på 12-24 måneder.
- Etablering af 600 m² midlertidigt sandfang i Gudenå og beskyttet mose umiddelbart nedstrøms Bredvadsmøllevej, jf. Figur 1.
- Etablering af midlertidig tærskel i Gudenåen ved midlertidigt sandfang.
- Etablering af 1000 m² midlertidigt sandfang nedstrøms spærredæmningen i Gudenå og beskyttet mose, jf. Figur 1.
- Etablering af 480 m² midlertidige arbejdsveje i beskyttet mose se Figur 1.
- Ændring af 1,2 km Gudenå, så Gudenåen opstrøms Bredvad Sø genfinder oprindelig placering.
- Ændring 4,1 ha af Bredvad Sø til Gudenå, mose og eng.
- Ændring 2,2 ha af Bredvad Sø til overdrev (dæmningsanlæg).
- Ændring 1,4 ha af beskyttet mose til overdrev (dæmningsanlæg).
- Etablering 0,37 ha sejlrende gennem beskyttet mose, jf. Figur 1.
- Etablere sejladsknudepunkt i 260 m² mose, hvoraf 200 m² ændres til indsejling (§ 3-beskyttet sø) og 60 m² til fast brinkanlæg, jf. Figur 3.
- Ændret hydrologi i 2,5 ha moseområde opstrøms Bredvad Sø.
- Retablere Gudenåens oprindelige forløb nedstrøms spærredæmningen ved flytning af 100 m Gudenå fra nuværende placering til oprindelig placering, som ligger gennem en mose, se jf. Figur 4.

Dispensationen gives på følgende vilkår:

1. Kopi af denne afgørelse skal udleveres til og overholdes af udførende entreprenør.
2. Ved behov for tilretning af den genskabte Gudenå opstrøms og gennem Bredvad Sø, ved spærredæmning og nedstrøms Bredvad Sø tilrettes brinker til en hældning på maksimalt 1:2 eller fladere. Hvor det er nødvendigt at stabilisere brinker, etableres i sten i størrelsesordenen 100 mm-350 mm i diameter.

3. Ved behov for opbygning af vandløbsbunden i den ny Gudenå, anlægges vandløbsbunden jf. vejledning fra DTU Aqua i følgende materialer:
 - 75 % sten på 16-32 mm (nøddesten)
 - 25 % sten på 33-64 mm (singels og håndsten)
4. Ved kørsel indenfor de angivne arbejdsveje i beskyttede moseområder under anlæg af dæmning og kanosejlrende, skal der udlægges køreplader. Kørslen skal dog så vidt muligt foregå i dæmningens og kanosejlrendens tracé.
5. Dæmning gennem Bredvad Sø etableres i materiale fra spærredæmning, søbunden i Bredvad Sø og fra de to sandfang. De øverste 30 cm af dæmningsanlægget etableres i den fraktion af det opgravede materiale fra søbunden af Bredvad Sø og/eller fra sandfangene, der har de største partikelstørrelser (sandjord).
6. Der må som udgangspunkt ikke udsås frøgræsblanding i forbindelse med anlægsarbejdet. Hvis det af anlægstekniske årsager bliver nødvendigt at efterså med en frøblanding, skal frøblandingens sammensætning godkendes af Horsens Kommunes Naturteam.
7. Bredvad Sø skal efter projektafslutning udlægges til beskyttet natur, jf. aftale mellem bygherre og lodsejer, Bilag 2.
8. Når anlægsarbejdet er tilendebragt, skal der igangsættes og opretholdes naturpleje i form af ekstensiv afgræsning fra dæmningsanlæggets top tværs over ny Gudenådal, jf. kort i Bilag 2. Frem til at ekstensiv afgræsning kan igangsættes, dvs. den periode, hvor dæmningen og området i øvrigt sætter sig, kan der foretages høslet på områdets lysåbne arealer i perioden 1. oktober -1. marts og/eller 15. maj - 25. maj.
9. Dæmningen kan til enhver tid vedligeholdes, således at dæmningens funktion opretholdes. Metode til vedligehold skal godkendes af Horsens Kommunes Naturteam.
10. Drift og øvrige indgreb, der fremmer naturtilstanden på arealer mellem bunden af dæmningens skråningsanlæg og nuværende brink af Bredvad Sø, kan til enhver tid gennemføres frem til, at dæmningsanlægget kortlægges som beskyttet natur. Drift og øvrige indgreb skal drøftes med og godkendes af Horsens Kommunes Naturteam.
11. Fjernelse af spærredæmningen må ikke give anledning til ekstraordinær sandvandring nedstrøms i Gudenåen.
12. Tømning af de to sandfang må ikke give anledning til sandvandring nedstrøms i Gudenåen.
13. Sandfang skal tømmes efter behov indtil den ny Gudenå har fundet sit naturlige leje.
14. Hvor adgangsvej til sandfang nedstrøms spærredæmning er lagt oven i nuværende beskyttet vandløb, borttages adgangsvejen umiddelbart efter at

driften af sandfanget er ophørt. Området henlægges til beskyttet mose

15. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Hjemmel

Denne afgørelse er truffet efter § 65, stk. 2, jf. § 3, i naturbeskyttelsesloven (se lovtekst, Bilag 3).

Begrundelse for afgørelsen

Gudenåen, Bredvad Sø og omkringliggende moseområder er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Alle ændringer af § 3-beskyttet natur kræver dispensation (se lovtekst, Bilag 3).

Formålet med naturbeskyttelseslovens § 3 er at bevare naturtyperne som levested og spredningskorridor for vilde dyr og planter. Vilkårene er stillet for bedst muligt at beskytte Gudenåens omgivende naturtyper og de planter og dyr, som lever der.

Begrundelse for afgørelsens vilkår

For at sikre, at de, der gennemfører anlægsarbejdet, har kendskab til afgørelsens vilkår, samt gældende lovgivning, er der stillet vilkår om, at udførende entreprenør skal have en kopi af afgørelsen.

For at sikre, at den genskabte Gudenå får en god naturkvalitet, er der stillet vilkår om, at brinker tilrettes til en hældning på 1:2 eller fladere, og at vandløbsbunden bygges op efter DTU Aquas vejledning til restaurering af større vandløb, hvis det viser sig, at der bliver behov for en tilretning af Gudenåens bund og brinker.

Der er stillet vilkår om, at kørsel i beskyttede mose skal foregå på køreplader, således mosearealerne ikke får trykskader. Herved er der større mulighed for, at mosearealer, der berøres i anlægsfasen, efterfølgende kan retableres til moser og enge. Samtidig er der stillet vilkår om, at kørsel så vidt muligt skal foregå inden for dæmningsfoden og sejlrendens tracé.

For at der på dæmningen kan udvikles et plantesamfund svarende til beskyttet overdrev, er der stillet vilkår om, at dæmningen skal afsluttes i den mest grovkornede fraktion af det materiale, der graves af søbunden i Bredvad Sø eller fra spærredæmningen. En grov sandjord er fattig på næringsstoffer, hvilket skaber gode levesteder for nøjsomme plantesamfund. Herved skabes de bedste betingelser for, at dæmningsanlægget kan udvikle sig i retningen af et urtedomineret overdrev.

Der er stillet vilkår om, at der som udgangspunkt ikke må udsås en frøgræsblanding, dog med mulighed for eftersåning med en frøblanding, hvis det f.eks. viser sig, at dæmningen af anlægstekniske årsager skal stabiliseres. Herved sikres det, at områdets naturlige frøpulje kan spire frem på dæmningsanlægget, og fremme udviklingen af overdrevsvegetation.

Projektet medfører, at nuværende beskyttede sø- og mosearealer ændres til dæmningsanlæg, som ikke opfylder de botaniske kriterier, for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, umiddelbart efter endt anlægsarbejde. Ligeledes vil der i den sydvestlige del af projektområdet, vest for det nye dæmningsanlæg, være mosearealer, hvor hydrologien ændres fra en permanent høj grundvandsstand til gennemsnitligt lavere grundvandsstand, hvilket medfører, at områderne i varierende grad undergår botaniske ændringer mod plantearter, der er tilpasset tørrere forhold.

For at sikre, at hele projektområdet, der i dag er beskyttet sø og mose, fortsat er beskyttet natur i perioden, hvor arealerne går fra sø og mose til vandløb, mose, eng eller overdrev, samt hvor området ikke nødvendigvis er juridisk omfattet af naturbeskyttelsesloven, er der stillet vilkår om, at arealerne skal udlægges til natur, og at der i området skal indføres ekstensiv naturpleje. Den ekstensive pleje skal ske ved ekstensiv afgræsning eller høslæt.

Når der udføres ekstensiv afgræsning – med lavt dyretryk, ingen gødskning og tilskuds fodring – fremmes naturkvaliteten, da arealet holdes lysåbent og dyrenes adfærd og efterladenskaber, skaber variation og flere levesteder for dyr og planter. Når der laves høslæt fjernes biomasse og næringsstoffer fra arealet, hvilket giver mere næringsfattige vækstbetingelser samt lys og luft til jordbunden. Dette fremmer væksten af de mindre og nøjsomme urter, og skaber bedre betingelser for et diverst plantesamfund.

Der er angivet to perioder for høslæt, der kan udføres enten enkeltvist eller i kombination. Perioden i maj, er i den periode hvor størstedelen af græsserne sætter blomst. Når græsserne slås på dette tidspunkt, stresses de og giver urterne mindre konkurrence. Herved fremmes de små nøjsomme urters vækst og udviklingen af et varieret urterigt plantesamfund. Den anden periode ligger i efteråret; efter afblomstring og frømodning - og inden vækstsæsonen går i gang i foråret. Når der slås i denne periode sikres, at urterne får lov at blomstre og smide deres frø, inden der foretages høslæt. Se skriftlig aftale herom mellem lodsejer og myndighed i Bilag 2. Naturplejen sikrer de bedste betingelser for, at der i den nuværende Bredvad Sø og omkringliggende moser, bibeholdes eller udvikles en naturtilstand, som opfylder kriterier for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Når dæmningsanlægget opnår en naturkvalitet der medfører, at området bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil naturplejen fortsætte, idet området er offentligt ejet, og offentlige myndigheder har plejepligt på beskyttet natur.

Der er stillet vilkår om, at dæmningsanlægget, der jf. ovenstående vilkår, skal udvikle sig mod overdrev, til enhver tid kan vedligeholdes, således den dæmningsmæssige funktion bibeholdes. Vedligehold skal dog udføres således, at der tages hensyn til, at området er i proces mod at blive overdrev. Derfor skal vedligehold af dæmningsanlægget udføres i samarbejde med Horsens Kommunes Naturteam. Der er ligeledes stillet vilkår om, at der fra lodsejers og bygherres side kan gennemføres andre naturplejetiltag, hvis formål er at fremme naturtypen overdrev. Ønskes andre naturplejetiltag gennemført, skal disse godkendes af Horsens Kommunes Naturteam. Når arealet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, følges lovgivning og praksis og der vil blive foretaget en konkret vurdering af hvorvidt et planlagt plejetiltag er dispensationskrævende.

Tømning af sandfang kan hvirvle sand op i vandfasen, der kan medføre sandvandring nedstrøms i systemet. For at sikre, at Gudenåen nedstrøms projektområdet ikke påvirkes negativt af, at sandfangene tømmes, er der stillet vilkår om, at tømning af sandfanget ikke må medføre ekstraordinær sandvandring.

Når sandfangene har opfyldt deres funktion, efterlades de til naturlig opfyldning. Sand og finere sediment fra Gudenåens vandfase samt frø fra planter, der vokser i

og omkring Gudenåen, vil fylde de to sandfang. Den naturlige vegetation vil dermed indfinde sig i løbet af kort tid, og områderne vil reableres som mose.

Der er stillet vilkår om, at den del af nuværende Gudenå, der inddrages til arbejdsvej nedstrøms spærredæmningen, efter anlægsperiodens ophør, udlægges til mose, ved at det anbragte materiale borttages. Herved sikres, at beskyttet natur nedstrøms spærredæmningen også efter projektets ophør, får de bedste betingelser for fortsat at kunne udvikle sig til beskyttet natur.

Vurdering af naturpåvirkning

Det er kommunens vurdering, at projektet med reablering af Gudenåen opstrøms og i Bredvad Sø vil have en meget stor naturforbedrende effekt, ikke bare lokalt i Bredvad Sø, men for et større geografisk område. Gudenåen gennem Bredvad Sø gendannes med naturlig vandføring, og skaber fri passage for fisk og vandløbssmådyr forbi Vestbirk Vandkraftværk. Samtidig er spærringen ved Vestbirk Vandkraftværk den sidste spærring på Gudenåen, på strækningen fra udspringet opstrøms Tørring til Ry Mølle. Dette betyder, at der med projektet skabes fri passage på ca. 185 km vandløb. Samtidig er den vandløbsnatur, der vil blive genskabt i medfør af projektet, meget sjælden på en national skala mht. vandløbsstørrelse, fald og fysiske forhold.

80 % af den del af Gudenåen, der ligger under Bredvad Sø's overflade, gendannes i projektet i sit oprindelige tracé. Det forventes, at denne del af Gudenåen ligger urørt under det aflejrede sand i Bredvad Sø og har en oprindelig unik sammensætning med større sten, lig den del af Gudenåen, der ligger nedstrøms spærredæmningen. Herved vil der blive genskabt en uberørt strækning af Gudenåen, hvor det forventes, at vandløbet på strækningen får en høj kvalitet med stor variation i de strukturelle forhold.

I forbindelse med reablering af Gudenåen gennem Bredvad Sø vil 6,3 ha af den nuværende Bredvad Sø og 3,9 ha af de omkringliggende moser ændre karakter, når søen reableres som Gudenådal. Ved projektet sikres det både ved anlæg og den fremadrettede drift (ekstensiv naturpleje), at de beskyttede naturområder, fortsat får en naturkvalitet, så de er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Det vurderes, at etablering af sandfang i beskyttede moser i anlægsfasen er nødvendigt, idet sandfangene skal sikre, at der i anlægsfasen ikke sker utilsigtet materialetransport videre nedstrøms i den beskyttede Gudenå. Da alle lavtliggende partier langs Gudenåen er beskyttet natur, har det ikke været muligt at placere projektets sandfang udenfor beskyttet natur. Der er med reablering af området taget størst mulige hensyn til, at sandfangene igen kan udvikle sig til beskyttede moser, når projektet er fuldført. Det er ligeledes vurderet, at der kan opstå behov for en midlertidig udlægning af tærskel i Gudenåen ud for sandfang ved Bredvadmøllevej, for at kontrollere den hastighed hvormed opstrømsliggende vandløbsbund eroderer væk. Ved konstruktion af en let tærskel i vandløbsbunden kan man styre, hvor hurtigt erosionsprocessen kører. Tærsklens højde og placering justeres løbende efter de faktiske forhold opstrøms.

Det vurderes, at der ikke er alternative løsninger til midlertidig forlægning af Gudenå til østlig Brink i Bredvad Sø. Ved at forlægge Gudenåen sikres, at der kan arbejdes i Bredvad Sø uden påvirkning af Gudenåens vandføring. Herved kan aflejret sand indbygges i dæmningsanlæg uden risiko for, at store afstrømningshændelser medfører massiv sandvandring nedstrøms i Gudenåen.

Projektet tilstræber at gendanne den oprindelige Gudenådal under hensyn til den fortsatte rekreative sejlads på Gudenåen. Således søger projektet at genskabe den Gudenådal, som var i området, inden at Bredvad Sø blev opstemmet.

Projektet genskaber den oprindelige Gudenå med omkringliggende ådal. I processen sikres et mindre overskud i den samlede udstrækning af beskyttet natur. Der inddrages ca. 60 m² til broanlæg ved kanoknudepunktet og der genskabes ca. 300 m² Gudenå, hvor spærredæmningen ligger i dag. Samtidig er der i både projektets anlægs- og driftsfase taget de størst mulige hensyn til at vandløb og omkringliggende naturområder igen får en naturkvalitet, der medfører, at arealerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Det er på baggrund af ovenstående Horsens Kommunes vurdering, at projektet kan gennemføres uden at udlægge erstatningsnatur.

I vurderingen vejer det særligt tungt, at det ansøgte er en del af et større projekt, der jf. Vandområdeplan 2021-2027 skal sikre fri passage for arter af fisk og smådyr i Gudenåen. Det er i dette specifikke tilfælde derfor vurderet, at et vandområdeplanprojekt med ophæng i EU's vandrammedirektiv, som samtidig genskaber unik vandløbsnatur, er så vigtigt at få gennemført, at Horsens Kommune kan meddele dispensation til det ansøgte.

Det er ligeledes et tungtvejende argument i vurderingen af, hvorvidt der kan meddeles dispensation til de påvirkninger af beskyttet natur, som projektet medfører, at projektet ikke bare skaber fri passage for fisk og smådyr omkring Vestbirk Vandkraftværk, men også samtidig sikrer offentlighedens fortsatte benyttelse af Gudenåen.

Samlet vurdering

Samlet vurderes det, at projektet er et helt særligt projekt, der genskaber en unik del af Gudenåen, hvor den genskabte strækning har stor betydning, både lokalt, og nationalt, og at der derfor kan meddeles dispensation til det ansøgte projekt.

Idet projektet sikrer fri passage for fisk og smådyr ved genskabelse af naturlige hydrologiske forhold i og omkring Gudenåen og i det at projektet også fremadrettet sikrer, at projektområdet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 vurderes, at projektet er i overensstemmelse med kommuneplanens retningslinjer omkring særlige naturbeskyttelsesinteresser, økologiske forbindelser og lavbund, der kan genoprettes.

Horsens Kommune vurderer, at projektet *ikke* har en negativ indvirkning på Natura 2000-områder eller bilag IV-arter. Se habitatvurdering i Bilag 4.

Idet projektet fjerner den spærringen i Bredvad Sø, som er udlagt i Vandområdeplan 2021-2027 og da projektet i øvrigt ikke hindrer, at mål om god økologisk tilstand og god kemisk tilstand kan bibeholdes eller opnås, jf. samme vandområdeplan, vurderer Horsens Kommune at projektet kan gennemføres. Se Vurdering, iht. lov om vandplanlægning i bilag 5.

Afgørelsen vurderes samlet at være i overensstemmelse med lovens formål, kommuneplanens retningslinjer og gældende Natura 2000-planer.

Sagens faktiske oplysninger

Gudenåen er udpeget som beskyttet vandløb af miljøministeren. Moser opstrøms, i kanten af og nedstrøms Bredvad Sø er vurderet til at være moser beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 på baggrund af mosernes naturindhold og historik.

Baggrund

I forbindelse med etableringen af Vestbirk Vandkraftværk i 1924 lavede man en opstuvning på Gudenåen, ved etablering af en tværgående spærredæmning, hvorved vandkraftsøerne Bredvad Sø, Naldal Sø og Vestbirk Sø blev etableret. Gudenåens vand blev ført fra Bredvad Sø over i de to øvrige vestbirk søer (Naldal- og Vestbirk Sø) og videre til Kraftværket, der med en vandspejlsforskel på 10 m mellem vandindtag og vandudledning kunne producere strøm. Spærredæmningen umuliggjorde dog passage for fisk og smådyr i Gudenåsystemet. Et omløbsstryg uden om spærredæmningen blev etableret i 1992. Omløbsstryget er anlagt med et fald på 10 promille og en permanent vandføring på 1 m³/s. På grund af strygets ringe lokkeeffekt samt den vildledende effekt af vandstrøm fra frislusen, kan størstedelen af vandrende fisk og smådyr ikke finde igennem omløbsstryget. Bredvad Sø og opstrømsliggende Gudenå udgør derudover en stuvezone på Gudenåen, som ifølge vandområdeplanen skal fjernes.

Jf. vandområdeplan 2021-2027 skal Horsens Kommune sikre, at der på dette sted igen etableres fri passage i Gudenåen for fisk og smådyr, dvs. på strækningen af Gudenåen forbi spærredæmningen og gennem Bredvad Sø.

Samtidig skal Horsens Kommune, jf. vandløbslovens § 4 stk. 2, sikre, at den fortsatte rekreative udnyttelse af Gudenåen med sejlads kan fortsætte.

Projektbeskrivelse

Horsens Kommune har udarbejdet et projekt, hvor den oprindelige Gudenå, som i dag ligger gemt under vandspejlet i Bredvad Sø, genskabes. Den fortsatte sejlads sikres ved at bevare en del af Bredvad Sø, således sejlende kan krydse Bredvad Sø parallelt med den genskabte Gudenå.

For at sikre, at der i anlægsfasen ikke sker uhensigtsmæssig materialetransport ned gennem Gudenåen, forflyttes Gudenåen i anlægsfasen til den nuværende søs østlige brink ved opbygning af en midlertidig dæmning. Herved kan Bredvad Sø tørlægges, og den oprindelige Gudenå ved afgravning af søbund kan genfindes, uden fare for materialetransport ned gennem Gudenåsystemet.

Se figur 2 og 3 for kortoversigt over projektområdet i anlægsfasen og det færdige projekt. Nedenfor beskrives projektets delelementer. Den samlede projektbeskrivelse fremgår af bilag 8.

Ny Gudenå

Bredvad Sø blev i 1924 konstrueret ved blot at etablere spærredæmning i den nuværende søs nordende. Gudenåen var derfor ikke tørlagt i processen, så man kunne fjerne større sten, grus og andet materiale fra bunden. Det forventes derfor, at den oprindelige Gudenå ligger intakt med oprindelig vandløbsbund, inkl. gydebanker, større sten brinkanlæg mm. under søbunden i Bredvad Sø. Ved afgravning, graves på størstedelen af strækningen gennem Bredvad Sø ned til oprindelig vandløbsbund. Det afgravede materiale indbygges i den langsgående dæmningsanlæg (se nedenfor). Den oprindelige Gudenå havde ved Bredvad møllevej et vandspejl, der var godt 1 m lavere end det nuværende vandløbs vandspejl. Ved

spærredæmningen, i Bredvad Sø's nordlige ende, lå Gudenåens oprindelige vandspejl ca. 4 m lavere end søens vandspejl ligger i dag.

Spærredæmningen

Den spærredæmning, der ligger i nordenden af Bredvad Sø, fjernes (se figur 4, side 13.), når Gudenåen er ført over i sit midlertidige forløb. Det blotlagte areal på ca. 1400 m² vil herefter blive retableret til nyt vandløb, og de lavtliggende arealer langs vandløbet vil efterfølgende udvikle sig til beskyttet mose.

Gudenåen tilbagelægges i oprindeligt tracé, også hvor den krydser spærredæmningen. Det medfører, at moseområdet umiddelbart nedstrøms spærredæmningen ændres til vandløb. Tilsvarende ændres en nuværende vandløbsstrækning til mose. Se placeringen af det ny Gudenå-forløb på tværs af spærredæmningen figur 4, side 13.

Ny Bredvad Sø, langsgående dæmningsanlæg og sejlrende

Det forventes, at der i det gamle vandløbstracé på bunden af Bredvad Sø ligger større sten, tilsvarende den strækning af Gudenåen, der ligger nedstrøms spærredæmningen. Store sten i Gudenåen er i kombination med høj strømføring ikke foreneligt med sejlads i kano og kajak. For at sikre den fortsatte rekreative udnyttelse af området med sejlads, er det derfor nødvendigt med et alternativ til den genskabte Gudenå.

Den fortsatte sejladsmulighed sikres ved at bevare den østlige del af Bredvad Sø i kombination med en sejlrende, der forbinder Gudenåen med den tilbageværende del af Bredvad Sø. Den østlige del af Bredvad Sø bevares, ved etablering af en langsgående dæmning ned gennem den nuværende Bredvad Sø. Sejlrenden etableres fra Bredvadmøllevej og ned til den del af Bredvad Sø, der bevares.

Det langsgående dæmningsanlæg anlægges i afstande af 15-55 m fra den genskabte Gudenå på arealer, der i dag er hhv. beskyttet mose og sø. Nær Bredvadmøllevej bliver den nye dæmning kun en svag markering i terrænet. Mod spærredæmningen øges koten på dæmningen til en højde på 4 m over genskabt Gudenå mod vest. Det langsgående dæmningsanlæg etableres af afgravet materiale fra søbund og spærredæmning. Afsluttende lag bliver etableret med opgravet materiale fra områdets to sandfang (se afsnittet *Sandfang* nedenfor). Dæmningsanlæggets placering fremgår af figur 2, side 3.

På den langsgående strækning mellem dæmning og genskabt Gudenå, er der i dag moser og Bredvad Sø. I takt med at der opstår en vandspejlsforskel mellem den genskabte Gudenå og eksisterende moser opstrøms Bredvad Sø, forventes at disses mosers hydrologi påvirkes, da der vil være en varierende grad af afvanding af moserne til den genskabte Gudenå. Det forventes, at områderne mellem den ny Gudenå og dæmningsanlæggets top, hvor der i dag er sø, udvikler sig til ny natur; mose, eng og overdrev – afhængig af områdets fremtidige terrænkote.

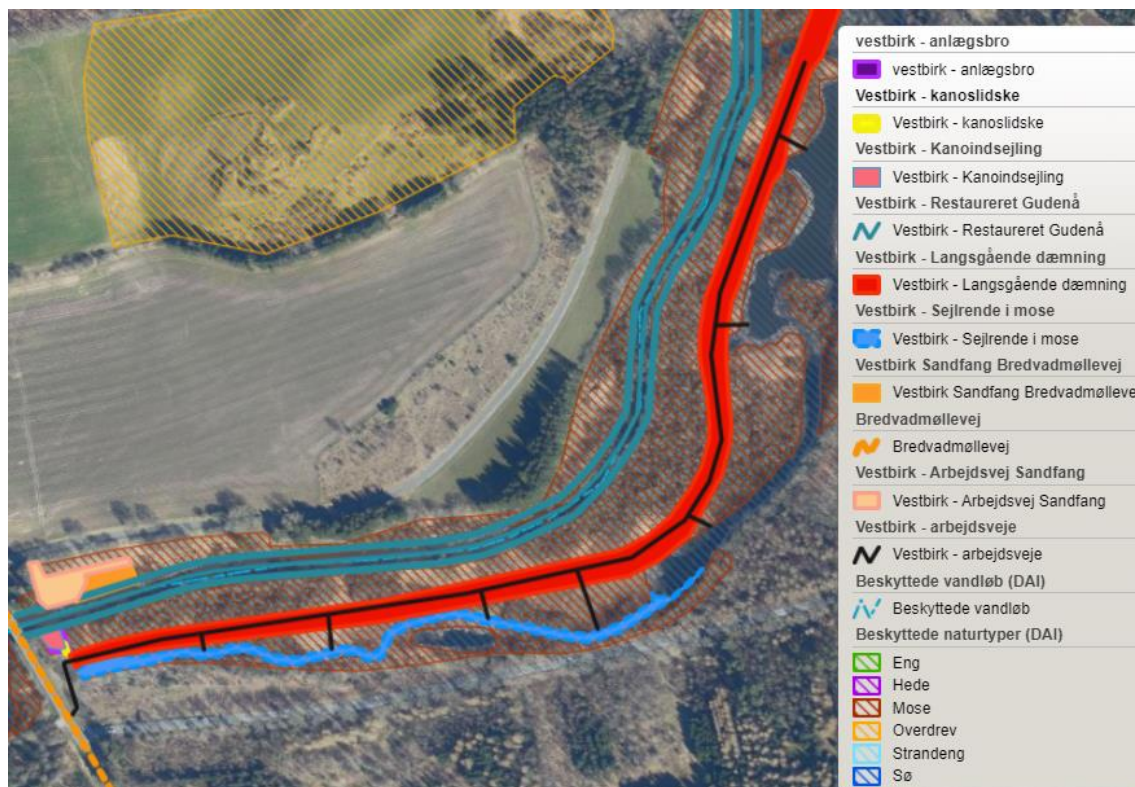
Sejlrende

Sejlrenden etableres ved afgravning af et 5-6 m bredt trace med en dybde på 0,8 m, gennem et område, der i dag er kortlagt som beskyttet mose. Materiale fra sejlrenden anbringes i dæmningen. Se placering af sejlrenden på figur 3.

Sejladsknudepunkt

Umiddelbart nedstrøms Bredvadmøllevej, ligger der en gammel vejdæmning, som ikke er § 3-beskyttet. I dette område etableres et sejladsknudepunkt, hvor sejlende

via. indsejlingssø og broanlæg med kanoslidske føres over til sejlrunden (se figur 3 herunder). Med etableringen af sejladsknudepunktet ændres ca. 350 m² mose til vandhul (udposning på Gudenåen). Desuden anlægges ca. 60 m² fast brink, hvor der i dag er beskyttet mose.

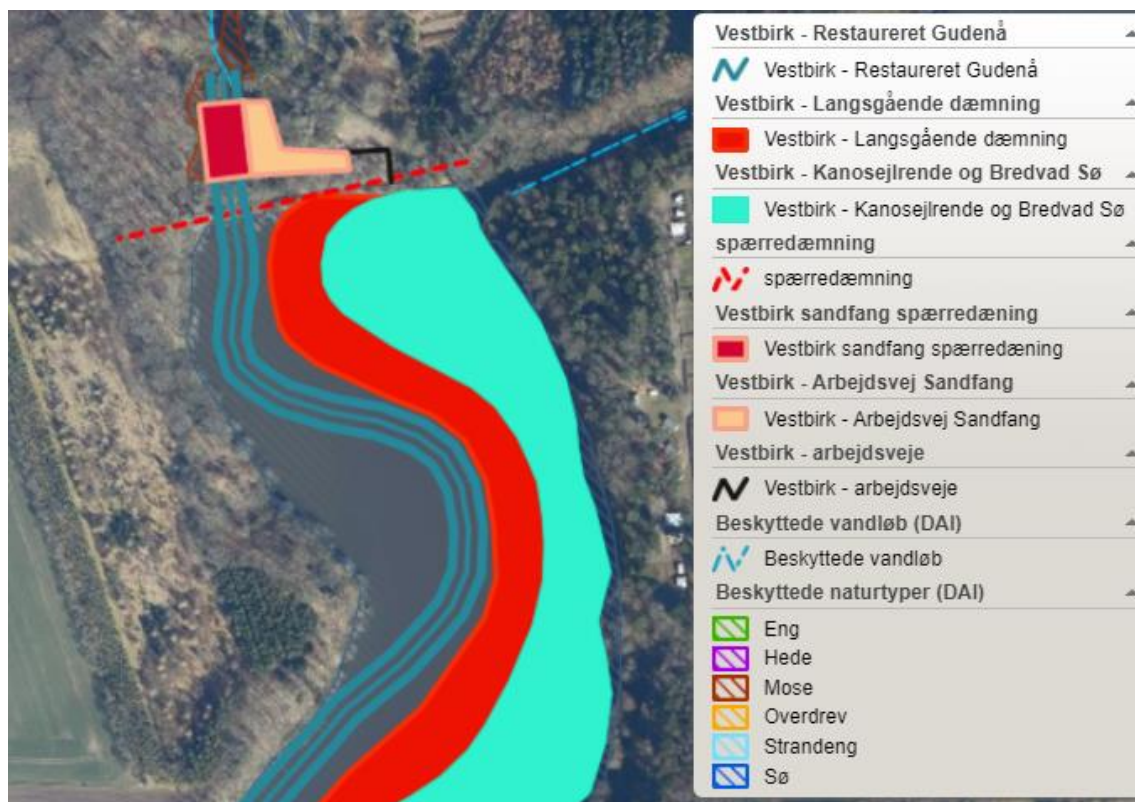
Figur 3. Luftfoto 2023 © SDFI. Figuren viser placering af sandfang, indsejlingssø til kano- og kajakoptagningssted (sejladsknudepunkt), sejlrunde, dæmningsanlæg samt arbejdsveje.

Spærredæmningen i bunden af Bredvad Sø påvirker Gudenåen med en stuvezone på i alt 4,2 km (1,7 km indenfor projektområde og 3,6 km opstrøms projektområdet). I stuvezonen har Gudenåens vandføring været lavere, og der er gennem de sidste 100 år sedimenteret sand, således vandløbsbunden på hele strækningen er hævet. Vandspejlet er i dag ca. 1 m højere ved Bredvadmøllevej, op til 2 m, hvor Gudenåen går over i Bredvad Sø og 4 m ved spærredæmningen end hvad vandspejlet ville være, hvis ikke spærredæmningen var etableret. Når Gudenåen sænkes ned i sit oprindelige leje, vil der derfor ske en borterobering af den nuværende vandløbsbund opstrøms Bredvad sø, resulterende i ekstraordinær materialetransport ned gennem Gudenåen. Materialet opfanges ved etablering af to sandfang, som løbende tømmes, hvorefter materialet lægges på den nye dæmning mellem Ny Bredvad Sø og Genskabt Gudenå.

Det ene sandfang placeres op ad Gudenåen, umiddelbart nedstrøms Bredvadmøllevej (se figur 3, side 12). Sandfang og tilhørende adgangsvej bliver 1400 m² stort og placeres i et moseområde, der består af et ensartet rørskovsområde domineret af tagrør, rørgræs og høj sødgræs iblandet yngre gråpil.

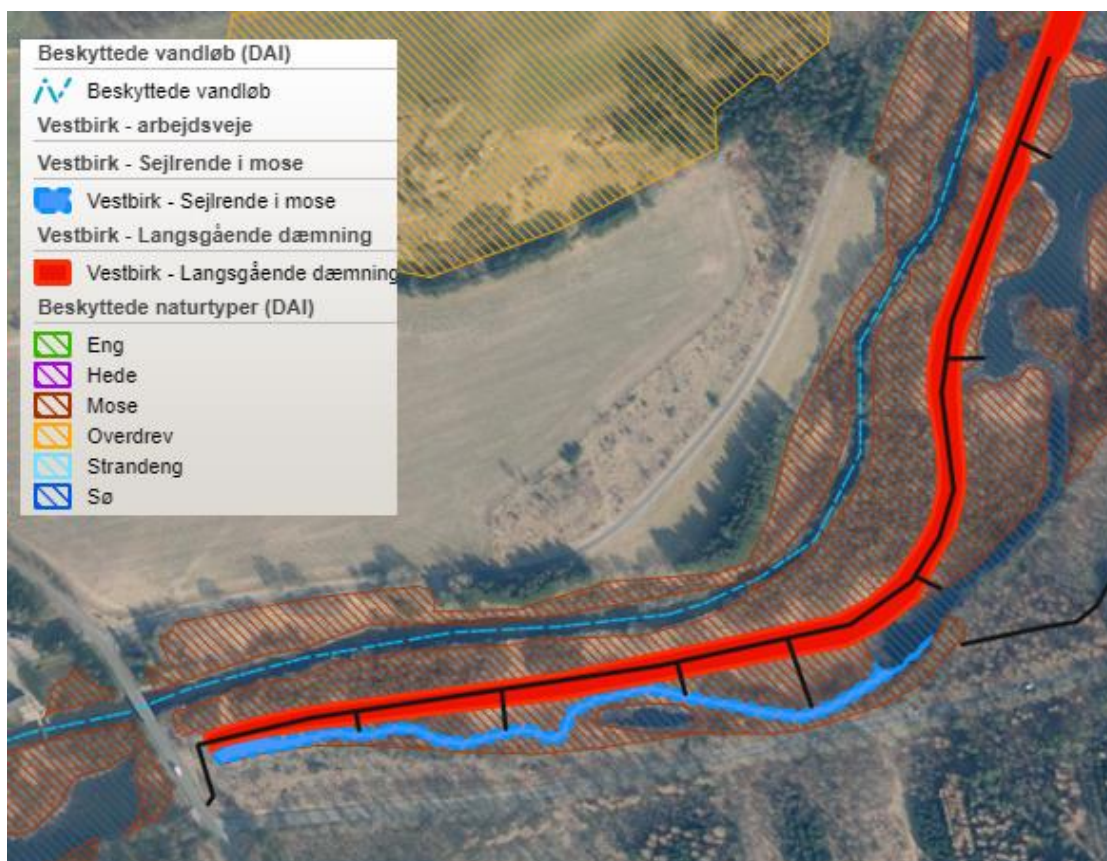
Det andet sandfang nedstrøms spærredæmningen (se figur 4, nedenfor) etableres i den ny Gudenå ved at lave en tværgående tærskel i vandløbet, med en højde på

0,4 m over normal vandløbsbund, således vandhastigheden sænkes og opløste partikler bundfældes.

Figur 4. Luftfoto 2023 © SDFI. Placering af sandfang og arbejdsvej ved spærredæmning.
Kørsel i beskyttede moser

Kørsel mellem dæmning og sejlrende, hvor der ligger beskyttede moser, vil foregå på 7 arbejdsveje, som forbinder dæmningsanlæg med kanosejlrenden. Arbejdsvejene er lagt udenom pilekrat, således der ikke bliver behov for fældning af vedplanter (primært gråpil) i anlægsperioden. Der udlægges køreplader i arbejdsvejene, hvorved trykket fra maskinel reduceres, og der forårsages mindst mulig skade på jordbunden. Arbejdsveje fremgår af figur 4 og 5.

Figur 5. Luftfoto 2023 © SDFI. Oversigt over placering af arbejdsveje i forhold til beskyttet natur, dæmningsanlæg og sejlrende.

Spærredæmning

Ved projektet fjernes spærredæmningen ved bortgravning, og ca. 300 m² af den oprindelige Gudenå gendannes. Nedstrøms spærredæmningen lægges Gudenåen tilbage til åens oprindelige forløb, hvilket betyder, at Gudenåen lægges ind gennem en beskyttet mose. Denne mose er sandsynligvis opstået i den gamle vandløbsbund, da spærredæmningen blev etableret.

Midlertidig tærskel Gudenåen

Ansøger har mundtligt oplyst, at der kan opstå behov for at kontrollere den proces, der iværksættes med fjernelse af stuvezone opstrøms Bredvad Sø, når Gudenåen føres over i sit fremtidige forløb gennem nuværende Bredvad Sø. Det fremtidige forløb, ligger i en væsentlig lavere vandspejlskote (4 m lavere ved f.eks. spærredæmningen) end nuværende vandspejlskote. Når Gudenåen sænkes, vil der påbegyndes en afgnavning af vandløbsbunden opstrøms nuværende Bredvad Sø. Denne afgnavningsproces kan komme til at foregå i et tempo, der er hurtigere end hvad de etablerede sandfang kan følge med til. Processen styres ved at lægge en midlertidig tærskel i Gudenåen ud for sandfang ved Bredvad Møllevej. Tærsklen etableres af større sten og fikserer Gudenåens nuværende vandspejl opstrøms Bredvad Møllevej. Når ny Gudenå gennem Bredvad Sø indvies, kan tærsklen justeres, således at fjernelse af stuvezonen opstrøms Bredvad Møllevej kan foregå kontrolleret uden at løbe løbsk.

Lodsejerne

Naturstyrelsen er lodsejer på hele søfladen og størstedelen af moserne i og omkring søen. Øvrige mosearealer ejes af omkringboende lodsejere.

Ansøger har oplyst, at lodsejerne inden for projektområdet har kendskab til projektet, og accepteret, at Horsens Kommune gennemfører restaureringsprojekt, på deres ejendom, jf. ansøgningsmaterialet, bilag 8.

Naturtaftale for projektområdet

Områdets hovedlodsejer, Naturstyrelsen, og Horsens Kommune, Naturteam, har indgået en skriftlig aftale omkring, at Bredvad Sø og omkringliggende moseområder, også efter at projektet er gennemført skal betragtes som værende beskyttet natur. I aftalen indgår også, at der i området skal etableres ekstensiv naturpleje, som løbende tilpasses, således der skabes de bedste betingelser for, at der opstår nye moser, enge og overdrev med et naturindhold, der er højt nok til, at områderne bliver beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Se aftalen i bilag 2.

Naturændringer – Bredvad Sø, Gudenå og omkringliggende moser

Bredvad Sø og omkringliggende naturområder er besigtiget sommeren 2017 og udvalgte arealer genbesøgt i 2022 eller 2023. En samlet gennemgang af områdets beskyttede natur fremgår af bilag 6, som er separat vedhæftet/eksternt bilag.

Nedenfor følger en kort gennemgang af de beskyttede naturområder, samt en beskrivelse af, hvilken ændring projektet medfører for hvert naturområde. Beskyttet natur i og omkring Bredvad Sø ses på figur 6, herunder.

Figur 6. Luftfoto 2023 © SDFI. Beskyttet natur i og ved Bredvad Sø.

Bredvad Sø

Bredvad Sø (figur 6, nr. 1, herover) er en næringsrig sø med moderat naturtilstand og en del rørsumpsvegetation. Undervandsvegetationen er moderat artsrig og smådyrslivet artsrigt. Her er fundet en række plantearter og arter af smådyr, som er karakteristisk for større søer.

Besigtigelsesdata kan ses her: <https://naturereport.miljoportal.dk/636485>.

Bredvad Sø er i vandområdeplan 2021-2027 kortlagt til en moderat økologisk tilstand. Både Makrofytter og fytoplankton er kortlagt til en høj økologisk tilstand. Miljømålet for Bredvad Sø er en god økologisk tilstand.

Kortlægningsdata fra vandområdeplan 2021-2027 ses her:

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>

Ved projektets gennemførsel bevares den østlige del af søen, jf. figur 2, side 3. Den resterende del af søen ændrer tilstand til ådal (vandløb, mose, eng og overdrev).

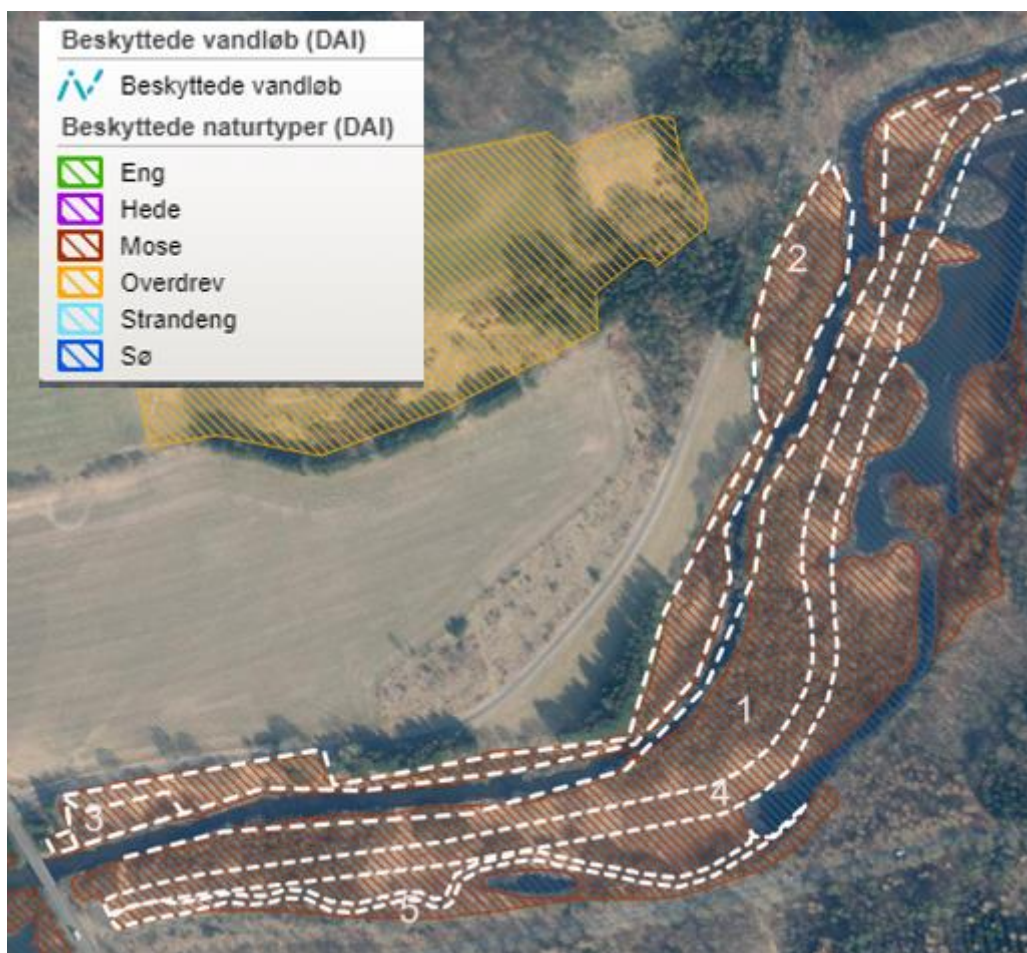
Bredvad Sø - østlig brinkzone

I anlægsfasen omlægges Gudenåen midlertidigt til en placering i søens østlige brink (figur 6, nr. 2). Dette påvirker søens østlige brinkzone, idet denne bortgraves og erstattes af dæmningsanlæg og vandløb. Efter at anlægsarbejdet er ophørt, reableres brinkzonen.

Brinkzonen blev besøgt september 2023. Brinkzonen er rørskovsbræmme domineret af tagrør, rørgræs og bredbladet dunhammer. Der blev ikke iagttaget urtevegetation i rørskovsbræmmen. På dele af strækningen går rørskoven direkte over i blandet skov, med arter af pil og rød-el nærmest søen.

Moser opstrøms (syd for) Bredvad Sø

Den sydlige del af Bredvad Sø, er siden etableringen i 1924 groet til, da søen i praksis har fungeret som sandfang for Gudenåen, og der aldrig har været naturpleje i området. Moseområdet (se figur 7, herunder) er et større sammenhængende område, primært domineret af forskellige arter af pil, med lysåbne partier med rørsump og varierende indslag af urter. Området er meget vådt og det vurderes, at moseområderne har hydrologisk sammenhæng med vandstanden i Gudenåen. En del af den nordligste del af mosen nord for Gudenåen formodes pga. mosens rigkærskarakter, at modtage bagfrakommende trykvand.

Figur 7. Luftfoto 2023 © SDFI. Oversigt over mosearealer opstrøms (syd for) Bredvad Sø; inddelt i områder afhængig af projektets påvirkning på moserne.

Moser beliggende nord for den ny dæmningsfod, vil blive påvirket hydrologisk, idet vandspejlet i den ny Gudenå falder ned gennem Bredvad Sø. Vandspejlsforskellen medfører en påvirkning af moseområdernes hydrologi opstrøms Bredvad Sø, og artssammensætningen i moserne ændres mod en større andel af arter, der er mindre afhængige af permanent høj vandstand.

Moseområdet langs Gudenåen nær Bredvadmøllevej (figur 7, nr. 1), domineres på den sydlige brink af lysåbne, ensartede græspartier iblandet pilekrat. Pilekrattene er generelt mere varierede og artsrige end de lysåbne partier, idet der både i og omkring pilekrattenes bund forekommer en del næringselskende urter, som er karakteristisk for bræmmevegetationen langs Gudenåen.

Nord for Gudenåen (figur 7, nr. 2) ligger en smallere mosebræmme, hvor terrænet hurtigt stiger mod nærliggende landevej. Mosen er i direkte hydrologisk kontakt med Gudenåen og derfor meget våd. Mosevegetationen er ensartet og med dominans af høje græsser som tagrør, rørgræs og høj sødgræs.

I områdets nordligste ende ændrer mosevegetationen karakter, idet partier mod skræntfoden domineres af rigkærsarter. Vegetationens sammensætning betinges

her af bagfrakommende trykvand, og at et fald i Gudenåens vandspejl ændrer ikke ved områdets fortsatte tilførsel af trykvand.

På den nordlige brink, mod Bredvadmøllevej etableres i anlægsfasen et sandfang, ved at moseområdet fjernes, således Gudenåen bliver bredere (figur 7, nr. 3). Herved falder Gudenåens strømhastighed og sandet bundfældes, og kan borttages med gravemaskine. Sandfanget er planlagt placeret i et parti af mosen, som er ensartet og græsdomineret (tagrør, rørgræs og høj sødgræs).

Moser - dæmning og sejlrende

Hvor dæmning (figur 7, nr. 4) og sejlrende (figur 7, nr. 5) etableres, ændres det nuværende moseareal til henholdsvis sø (sejlrende) og overdrev.

Dæmning og sejlrende etableres gennem et moseområde, der veksler mellem ensartede rørsumpspartier, hvor tagrør og høj sød græs dominerer, og varierede artsrige pilemoser, bestående af ældre pilekrat med indslag af urter i og omkring pilekrattene.

Undervejs krydser dæmning og sejlrende et vandhul, der er omgivet af hægesæk med dominans af næb-star, pindsvineknop og bredbladet dunhammer.

Dæmningsanlæg og sejlrenden er på denne strækning trukket mod nord igennem et ensartet rørsumpsområde med tagrør og bredbladet dunhammer, således hægesæk og vandhul ikke berøres.

Gudenåen nedstrøms spærredæmning

Gudenåen omlægges til oprindeligt tracé nedstrøms spærredæmningen, til en placering hvor der i dag er mose. Gudenåens nuværende tracé henlægges fremadrettet til mose. For placering af nuværende og fremtidig Gudenå samt spærredæmning, se figur 8. I anlægsfasen vil Gudenåens første 40 m fungere som sandfang (figur 8, nr. 1). Den gamle Gudenå vil blive fyldt op, således arealet kan fungere som adgangsvej til sandfang (figur 8, nr. 2). Efter at anlægsperioden er ophørt, vil adgangsvejen blive borttaget og området vil blive henlagt til mose.

Figur 8. Luftfoto 2023 © SDFI. Oversigt over beskyttet natur omkring spærredæmningen.

Gudenåen er spærredæmning til Vestbirk Vandkraftværk jf. vandområdeplan 2021-2027 nedstrøms kortlagt til at have en høj økologisk tilstand, hvilket er baseret på undersøgelser af bentiske invertebrater, som har en kortlagt høj økologisk tilstand. Fisk, vandplanter, miljøfarlige stoffer og kemisk tilstand er ikke kortlagt, hvorfor tilstanden for disse kvalitetselementer er ukendt.

Miljømålet for Gudenåen er på strækningen en 'god økologisk tilstand' og 'god kemisk tilstand'.

Gudenåen er på strækningen nedstrøms spærredæmning præget af, at der gennem tiden har været store afstrømninger fra Bredvad Sø, hvorved der umiddelbart nedstrøms spærredæmningen er dannet et bassin i Gudenåen med en bredde på 20-25 m. Vegetationen er artsrig med især en del arter af sumpplanter, og smådyrsfaunaen er også ret artsrigt.

Mosen, beliggende nordvest for spærredæmningen er en varieret skovmose, som fødes af trykvand fra den bagvedliggende skrænt, og som samtidig jævnligt oversvømmes med næringsrigt Gudenåvand, når der er store afstrømninger fra Bredvad Sø.

Gudenåen, Bredvad Sø og omgivende moser er i Kommuneplan 2021 udpeget som:

- *Økologiske forbindelser* - Det er i retningslinjerne omkring de økologiske forbindelser beskrevet, at brudte og uforstyrrede natursammenhænge bevares og om muligt forbedres

- *Særlige naturbeskyttelsesinteresser* - Det er i retningslinjerne omkring naturbeskyttelsesinteresser beskrevet, at naturområder, omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal sikres mod tiltag, der forringer områdernes tilstand.
- *Lavbund der kan genoprettes* - Det er i retningslinjer omkring lavbund beskrevet, at projekter, hvor ny natur skabes, skal naturlige vandstands- og afstrømningsforhold søges genskabt.

Kommuneplanen fremgår af kommunens hjemmeside. Retningslinjerne for udpegningerne kan læses her: <https://kommuneplan2021.horsens.dk/retningslinjer/>

Partshøring

Nærværende dispensation har været sendt i 3 ugers partshøring hos lodsejerne. Horsens Kommune har modtaget partshøringsbidrag, der udtrykker bekymring for, at fremadrettet naturpleje ikke iværksættes i overensstemmelse med lovgivningen på området. Høringsbidraget bidrager i øvrigt med viden om, at odderen har en veksel tværs over spærredæmningen, og at der på isdækket Bredvad Sø vinteren 2024 er blevet observeret 2 oddere.

Horsens Kommune bemærker til naturplejen, at lodsejer af Bredvad Sø ved den fremadrettede drift af området til enhver tid skal opfylde de lovgivningsmæssige forpligtigelser, som gælder for arealet.

Tilladelse efter anden lovgivning

Vandløbsloven

Projektet er en del af et større restaureringsprojekt, som sikrer fri passage for fisk og smådyr i Gudenåen og som fortsat sikrer den rekreative udnyttelse af Gudenåen v. kano- og kajaksejls. Horsens Kommune træffer særskilt afgørelse om det samlede restaureringsprojekt.

Regulativet for Gudenåen ændres, når restaureringsprojektet er gennemført.

Miljøvurderingsloven

Horsens Kommune har screenet det samlede restaureringsprojekt, jf. miljøvurderingsloven og truffet afgørelse om, at der ikke skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport.

Planloven

Ifølge planloven må der ikke ske ændret anvendelse af ubebyggede arealer i landzone uden tilladelse fra kommunen. Borttagning af spærredæmningen og opfyld af omløbsstryget kræver derfor en landzonetilladelse, som meddeles særskilt.

Naturbeskyttelsesloven – sø- og åbeskyttelseslinjen

Spærredæmning, Gudenå og omløbsstryg ligger indenfor åbeskyttelseslinje og søbeskyttelseslinje. Da projektet er en del af et restaureringsprojekt, der kræver vedtagelse efter vandløbsloven, gælder forbuddet i sø- og åbeskyttelseslinjen ikke for restaureringsprojektet, jf. § 25 i bekendtgørelse om restaurering og regulering af vandløb.

Museumsloven

Projektgruppen har en dialog med Horsens Museum, der følger dele af det samlede restaureringsprojekt.

Hvis der under jordarbejdet findes spor af fortidsminder, skal arbejdet straks standses og Horsens Museum kontaktes på tlf. 76292350 (jf. museumslovens § 27, stk. 2.).

Afgørelsen fritager ikke for at søge evt. påkrævede tilladelser efter anden lovgivning.

Klageadgang

Der kan klages skriftligt over denne afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Se hvordan i bilag 7.

Udnyttelse af afgørelsen

Afgørelsen må ikke udnyttes, inden klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen inden klagefristens udløb, må tilladelsen ikke udnyttes, før nævnet har truffet afgørelse i sagen.

I øvrigt

Hvis du er i tvivl om noget i dette brev, er du velkommen til at kontakte afdelingen Natur og Miljø på email naturogmiljoe@horsens.dk.

Med venlig hilsen

Team Natur / Stine Bach

Biolog

Mail: swba@horsens.dk

Husk, at du ikke bør sende følsomme eller fortrolige oplysninger til os på mail. Det gælder f.eks. cpr-nummer, helbredsmæssige eller økonomiske oplysninger.

[Læs, hvad du i stedet kan gøre på \[www.horsens.dk/sikkermail\]\(http://www.horsens.dk/sikkermail\)](http://www.horsens.dk/sikkermail)

Afgørelsen er sendt til lodsejerne af følgende matrikler:

Matr. nr.	Ejerlav
50a	Træden By, Træden
10a	Naldal By, Underup
10b	Naldal By, Underup
50b	Træden By, Træden
10b	Naldal By, Underup
23a	Træden By, Træden
7d	Naldal By, Underup
4ab	Træden By, Træden
4ac	Træden By, Træden
16d	Træden By, Træden
16c	Træden By, Træden

Det bemærkes, at der i januar 2024 er foregået matrikulær berigtigelse på nord/vestsiden af Bredvad Sø. Det § 3 beskyttede sø-areal i søens nordvestlige del ligger efter berigtigelsen alene placeret på matr. nr. 50a, Træden By, Træden.

Matr. nr. 1ay, 23c og 3d, Træden By, Træden er således ikke længere lodsejere i projektområdet. Kopi af afgørelsen sendes derfor alene til orientering til disse lodsejere.

En kopi af afgørelsen er sendt pr. digital post til:

Danmarks Naturfredningsforening *Horsens* (sendt til DN-hovedkontors digitale postkasse)

Dansk Botanisk Forening, sendt pr. mail.

Dansk Ornitologisk Forening

Dansk Ornitologisk Forening Sydøstjylland

Friluftsrådet

Horsens Museum

Miljøstyrelsen

Danmarks Sportsfiskerforbund

Horsens og Omegns Sportsfiskerforening

Matr. nr.	Ejerlav
1ay	Træden By, Træden
23c	Træden By, Træden
3d	Træden By, Træden

Bilagsoversigt

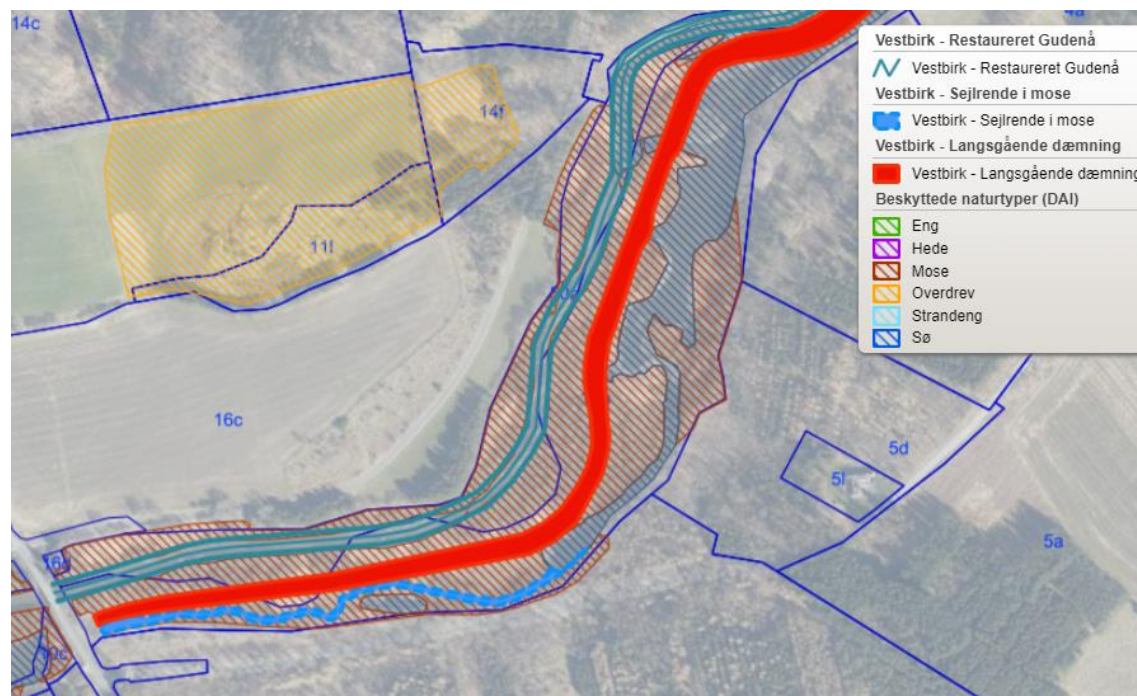
1. Matrikeloversigt
2. Driftsaftale Bredvad Sø
3. Lovtekst, naturbeskyttelseslovens § 3
4. Habitatvurdering
5. Vurdering iht. Lov om vandplanlægning
6. Gennemgang af beskyttet natur omkring Bredvad Sø, separat vedlagt.
7. Klagevejledning
8. Projektbeskrivelse, se webadresse; horsens.dk/vestbirkprojektet

Bilag 1 – Matrikeloversigt

I projektområdet indgår følgende matrikler:

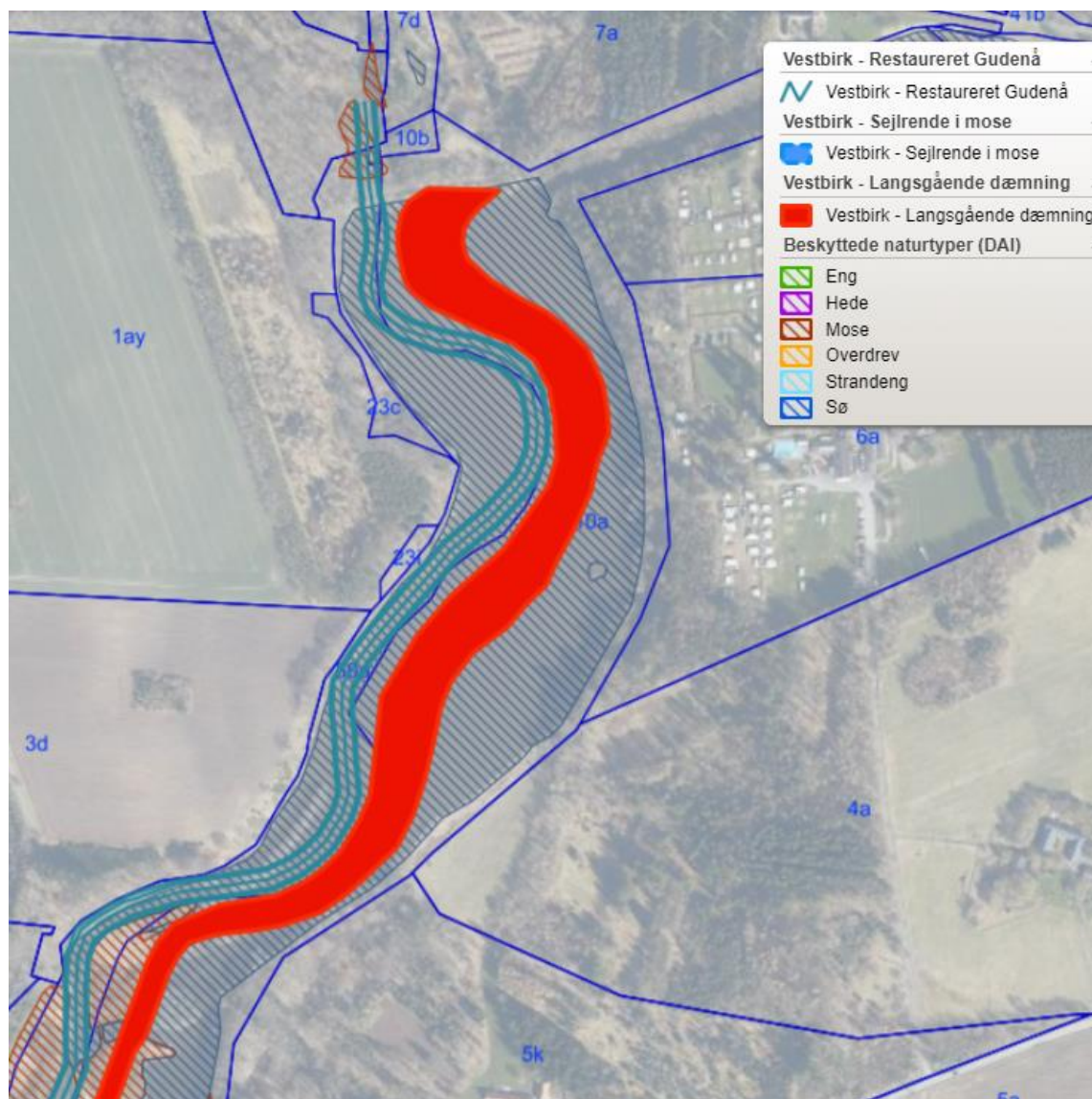
Matr. nr.	Ejerlav
50a	Træden By, Træden
10a	Naldal By, Underup
10b	Naldal By, Underup
50b	Træden By, Træden
10b	Naldal By, Underup
23a	Træden By, Træden
7d	Naldal By, Underup
4ab	Træden By, Træden
4ac	Træden By, Træden
16d	Træden By, Træden
16c	Træden By, Træden

Figurer over matriklernes placering indenfor projektområdet fremgår af de to næste sider.

Luftfoto 2023 © SDFI. Sydvestlig del af projektområde med matrikelskel.

Horsens Kommune

Luftfoto 2023 © SDFI. Nordlig del af projektområde med matrikelskel.

Bilag 2 – Naturplejeaftale

Der er indgået frivillig aftale om sikring af ekstensiv naturpleje i Bredvad Sø mellem

Naturstyrelsen Søhøjlandet
Vejsøvej 12
8600 Silkeborg
CVR nr. 33157274

og

Horsens Kommune
Natur og Miljø
Chr M Østergaards Vej 4
8700 Horsens
CVR nr. 29189889

Aftalen gælder matr.nr. 10a, Naldal By, Underup og matr.nr. 50a, Træden By Træden.

Aftalens ordlyd

Indtil arealerne i den nuværende Bredvad Sø og omkringliggende moser opnår en tilstand, hvor de er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal der på arealerne foregå ekstensiv afgræsning med henblik på at opnå den bedst mulige naturtilstand på arealet. Arealerne, hvorpå der skal indføres ekstensiv afgræsning, fremgår af figur 1. Arealerne er beliggende på matr.nr. 10a, Naldal, Underup og matr.nr. 50a, Træden By, Træden.

Afgræsningen skal igangsættes, snarest efter at Horsens Kommune har afsluttet restaureringsprojektet og det ny terræn samt vegetationen er blevet tilstrækkelig robust til at afgræsningen kan foregå.

Horsens Kommune står for forberedelsen til afgræsning, herunder opsætning af kreaturhegn med nødvendige faciliteter i samarbejde med Naturstyrelsen. Herved sikres, at hegnets opsættes efter Naturstyrelsens retningslinjer for hegn på statens arealer. Af figur 1 fremgår omtrentlig placering af hegn. Den endelige hensigtsmæssige placering af hegnets aftales mellem parterne når projektet er gennemført og Gudenåen har fundet sit nye leje.

Indtil dæmningsanlægget har sat sig og Gudenåen har fundet en permanent placering, eller hvis der opstår et uforudset problem, der umuliggør afgræsning, kan ekstensiv afgræsning på de lysåbne arealer erstattes med høslæt i perioden 15. september-1. marts og/eller 15. maj-25 maj. Eventuel høslæt påbegyndes først når jorden er tilstrækkelig robust og kan bære almindelige landbrugsmaskiner.

Parterne evaluerer løbende effekten af afgræsningen og justerer dyretype samt dyretrykket efter behov.

Parternes forpligtelser

Horsens Kommune står for forberedelsen til afgræsning, herunder opsætning af kreaturhegn med nødvendige faciliteter.

Lodsejer overtager driften af hegnet, og står for alle aftaler med dyreholder, for at sikre at afgræsningen sker iht. formålet med nærværende aftale.

Formål

Den ekstensive afgræsning etableres og fortsættes med det formål, at sikre den bedste naturtilstand indenfor det angivne område, jf. figur 1.

Baggrund

Vandløbsrestaureringsprojektet i Bredvad Sø gendanner oprindelig Gudenå. Projektet indebærer jord- og terrænbearbejdning i forbindelse med etablering af en langsgående dæmning i den eksisterende Bredvad Sø samt ændring af de hydrologiske forhold i Bredvad Sø og tilknyttede moseområder. Herved skifter store dele af den eksisterende beskyttede mose og sø på sigt karakter til eng og overdrev. Det forventes, at området ved projektets afslutning har for ringe naturindhold, til at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

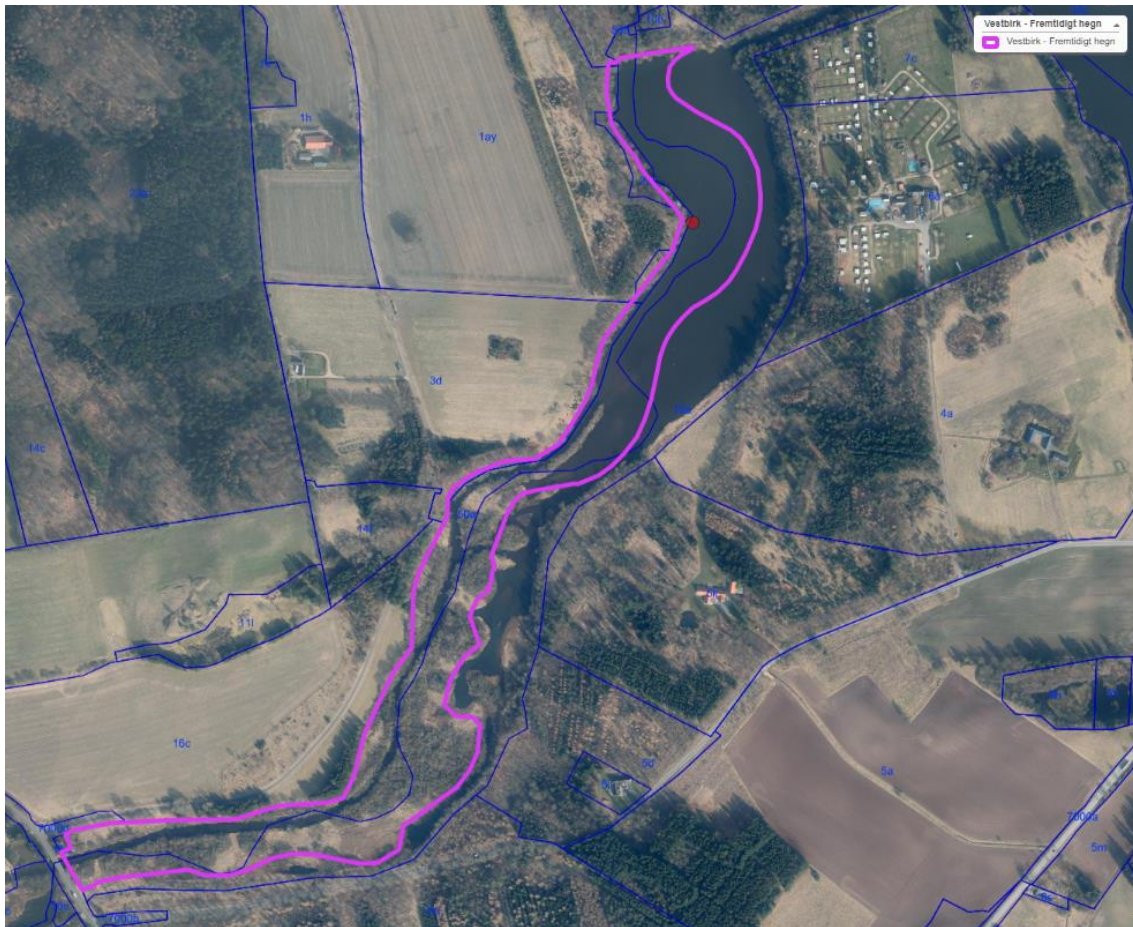
For at sikre, at området i løbet af en kortere årrække igen udvikler en botanik, der omfatter det af naturbeskyttelseslovens § 3, er det nødvendigt at pleje arealet med ekstensiv afgræsning eller høslet når vegetationen er blevet tilstrækkelig robust. Horsens Kommunes myndighedsgruppe og lodsejer indgår derfor en aftale, der sikrer dette.

Aftalens gyldighed

Ejer tiltræder ovenstående aftales ordlyd. Hvis ejer påtænker at sælge arealer i nuværende Bredvad Sø til 3. mand, tinglyses nærværende aftale på 10a, Naldal, Underup og matr.nr. 50a, Træden By, Træden inden et eventuelt salg gennemføres.

Påtaleberettiget af en eventuel tinglysningstekst skal være Horsens Kommune, Natur og Miljø afdeling.

Horsens Kommune

Figur 1. Luftfoto 2022 © SDFE. Afgrænsning af område med naturpleje. Af tegning fremgår omtrentlig placering af hegn.

Horsens Kommune

Ejere af matr.nr. xx

Dato:

Dato:

f. Horsens Kommune

For Naturstyrelsen Søhøjlandet

Bilag 3 – Lovtekst, Naturbeskyttelseslovens §§ 3 og 65

Naturbeskyttelsesloven²

Kapitel 2

Generelle beskyttelsesbestemmelser

Beskyttede naturtyper m.v.

Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge, overdrev m.v.

§ 3 Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

- 1) heder,
- 2) moser og lignende,
- 3) strandenge og strandsumpe samt
- 4) ferske enge og biologiske overdrev,

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.

§ 65 Kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelserne i § 16, stk. 1, § 17, stk. 1, og § 19. Den pågældende skovejer skal underrettes, før der træffes afgørelse om undtagelse fra § 17, stk. 1.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelserne i § 3, stk. 1-3, § 4, stk. 1, nr. 1, for så vidt angår anvendelse af sprøjtemidler, og § 18, stk. 1.

² **Naturbeskyttelsesloven** (LBK nr. 1392 af 04/10/2022 om lov om naturbeskyttelse)

Bilag 4 - Habitatvurdering

Jf. § 6, stk. 1-4 og § 10 i habitatbekendtgørelsen*, skal der forud for en dispensation foretages en vurdering af, om aktiviteten kan påvirke et internationalt beskyttet område (Natura 2000-område) væsentligt, og om det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter – eller ødelægge de planterarter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV* (strengt beskyttede arter i EU).

Der kan kun meddeles afgørelse, hvis det vurderes, at projektet kan realiseres uden at:

- Skade arter eller naturtyper som indgår i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder.
- Beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter – eller ødelægge de planterarter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV.

Natura 2000-områder

Projektområdet ligger ca. 5 km opstrøms Natura 2000-område nr. 52 (Habitatområde H48, Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen og fuglebeskyttelsesområde F33, Salten Langsø og F35, Mossø).

Der er vedtaget en Natura 2000-plan for området. Natura 2000-planens målsætning er bindende for myndigheden og skal anvendes ved konsekvens vurdering ved myndighedsudøvelse jf. habitatbekendtgørelsen. Natura 2000 plan og udpegningsgrundlaget for området fremgår af Miljøstyrelsens hjemmeside på webadresse; www.mst.dk.

Projektet foregår lokalt i Gudenåen, og medfører ingen fysisk påvirkning nedstrøms i systemet. På baggrund af dette samt den store afstand til det internationale naturbeskyttelsesområde er det Horsens Kommunes vurdering, at projektet ikke påvirker naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området negativt.

Det er Horsens Kommunes vurdering, at projektet kan have en positiv påvirkning på Odderen, der er på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Odderen forekommer med en stabil bestand i Gudenåen og etablering af den fri passage, og den deraf positive betydning for naturligt forekommende fiskearter i Gudenåen, forventes at få en positiv betydning for Odderen, der lever af fisk.

Horsens Kommune vurderer ligeledes, at fjernelse af spærringen på Gudenåen kan have en positiv effekt på bestanden af bæklampret, som også er på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Fjernelsen af spærringen forventes at give bæklampretten adgang til flere levesteder og bedre fødesøgningsmuligheder i Gudenåsystemet.

Bilag IV-arter

En række arter af planter og dyr, de såkaldte bilag IV-arter, er omfattet af en særlig streng beskyttelse i alle EU-medlemsstater, herunder Danmark. Det gælder for dyrearterne, at der er et generelt forbud mod at beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder i deres naturlige udbredelsesområde, mens der for planterarterne er forbud

mod at ødelægge dem. Forbuddet gælder uanset om disse dyr og planter findes indenfor eller udenfor beskyttede naturområder.

Horsens Kommune har kendskab til, at der omkring projektområdet er registreret følgende bilag IV-arter; odder, arter af flagermus, stor vandsalamander, spidssnudet frø, markfirben, grøn mosaikgoldsmed, og grøn kølle-goldsmed.

Odder

Odderen har potentielle yngle- og rasteområder langs uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder.

Horsens Kommune har kendskab til, at odder yngler og raster i Gudenåen og tilknyttede vådområder. Den er registreret ca. 600 meter syd for Bredvad Sø af Miljøstyrelsen i 2011 og ca. 1,2 km syd for Bredvad Sø i 2012. Derudover er der ikke registreret spor af odder på tilgængelige naturdatabaser eller ved kommunens besigtigelser i området. Lodsejere op til Bredvad Sø har i partshøringsbidrag orienteret om, at der jævnligt observeres odder i Bredvad Sø og at odderen har en veksel tværs over spærredæmningen.

Bredvad Sø er en større sø i Gudenåsystemet, hvor den sydlige ende er under tilgroning og fremstår med en række bugter og vige omgivet af uforstyrrede pilemoser. Det er derfor kommunens vurdering, at der, trods en del forstyrrelser i form af bl.a. et stort antal af gennemsejlende kanoer i sommerhalvåret samt aktivitet ved campingpladsen på den nordøstlige bred, kan være ynglende eller rastende oddere i tilknytning til Bredvad Sø. Det vurderes ikke, at odderen placerer redehuler i nærheden af de forstyrrede områder, men ynglende og rastende oddere fouragerer formentlig i Bredvad Sø, i de uforstyrrede nattetimer.

Projektet vil medføre at Bredvad Sø ændrer karakter. I dag er den lavvandede sø under tilgroning, med Gudenåen diffust strømmende omkring søens undervandsvegetation. Efter projektets realisering vil der være en reableret Gudenådal med frit strømmende vandløb samt en sø, der løber parallelt med Gudenådal. Hele området kommer fortsat til at ligge hen i natur, hvoraf størstedelen af de uforstyrrede pilemoser i områdets sydlige ende bliver bevaret. Den sejlads, der i dag foregår på Bredvad Sø vil fremadrettet foregå på den tilbageværende del af Bredvad Sø, i den nuværende søs sydlige og østlige del. Selve Gudenådal – den sydlige og vestlige del af den nuværende sø – vil fremadrettet ligge uforstyrret hen, og dermed blive mere egnet som yngle- og rasteområde for odder.

Anlægsfasen

Bredvad Sø bliver påvirket af graveaktivitet, etapevis i op til to år, da der gennem Bredvad Sø skal opbygges en dæmning, der adskiller søen i Gudenådal og tilbageværende Bredvad Sø. Eventuelt forekommende oddere i Bredvad Sø vil blive forstyrret af anlægsarbejdet. Der findes dog mere uforstyrrede og bedre egnede yngle- og rasteområder for odder i Gudenåsystemet, både umiddelbart opstrøms samt nedstrøms Bredvad Sø. Oddere er mobile og har et forholdsvist stort territorie – op til 5 km for hunner og 10 km for hanner – hvor de har mange huler, der benyttes til at yngle eller raste. De vil derfor fortrække opstrøms eller nedstrøms Bredvad Sø i anlægsperioden og udnytte andre dele af deres territorie. Da arbejdet kun kommer til at foregå i dagtimerne, vil odderen kunne passere uforstyrret igennem området i aften- og nattetimerne.

Det vurderes således, at den økologiske funktionalitet af den lokale bestands yngle- eller rasteområder opretholdes på samme niveau som før, trods de midlertidige forstyrrelser.

Driftsfasen

Den gendannede Gudenå bliver et varieret vandløb med et betydeligt fald, og dermed skabes der gode levebetingelser for de arter af fisk, der lever i større vandløb. Samtidig føres kano- og kajakbrugerne over i den tilbageværende del af Bredvad Sø, hvormed den gendannede strækning af Gudenåen, med de omkringliggende naturarealer, kommer til at ligge uforstyrret hen. Den ny Gudenå bliver dermed fremadrettet et godt yngle- og rasteområde for odderen, da der både er stor uforstyrrelse og rige fødesøgningsmuligheder. Strækningen får således en væsentlig højere kvalitet som yngle- og rasteområde, end den nuværende Bredvad Sø.

Den tilbageværende del af Bredvad Sø vil fortsat være mindre værdifuld for odderen på grund af de store forstyrrelser i sommerhalvåret. I den sejladsfri del af året, vil særligt den sydlige uforstyrrede del af søen have værdi som rasteområde for odder.

Det er Horsens Kommunes vurdering at realisering af projektet ikke påvirker kvaliteten af Bredvad Sø og omkringliggende arealer som yngle- og rasteområde for odder. Den økologiske funktionalitet af den lokale bestands yngle- eller rasteområde vurderes at opretholdes på samme niveau som før – og forventes at forbedres efter projektgennemførelsen.

Arter af flagermus

Flagermus foretrækker at yngle og raste i bygninger og i områder med træer, hvor der er hulheder, sprækker og grenbrud i træerne.

I 2012 blev der registreret 14 arter af flyvende flagermus ved Vestbirk Sø, ca. 700 m øst for projektområdet, og det vurderes at der ligeledes vil kunne registreres adskillige arter af flagermus i projektområdet.

I det ansøgte projekt berøres eksisterende bebyggelse ikke. Yngle- og rasteområder for arter, der raster og yngler i bygninger, påvirkes dermed ikke.

Den midlertidige omlægning af Gudenåen og etablering af sandfang ved spærredæmningen medfører, at den eksisterende skovbræmme langs østsiden af Bredvad Sø og træer ved Gudenåen skal fældes. De pågældende træer er visuelt gennemgået for synlige hulheder, sprækker og grenbrud. Træerne er yngre løvtræer, primært rød-el, hvor der ikke er synlige hulheder og brud. Det kan dog ikke helt udelukkes, at der kan være, ikke umiddelbart synlige, sprækker og hulheder i træernes kroner, som kan udgøre potentielle yngle- og rastesteder.

Idet området omkring Bredvad Sø er skovrigt med mange ældre træer, vil der dog være mange andre alternative, mere egnede yngle- og rastetræer som erstatning for de træer, der skal fældes i forbindelse med anlægsfasen. Når anlægsfasen er afsluttet, vil der igen vokse træer frem i områderne.

Det er Horsens Kommunes vurdering at realisering af projektet ikke påvirker kvaliteten af Bredvad Sø og omkringliggende arealer som yngle- og rasteområde for arter flagermus. Den økologiske funktionalitet af de lokale bestandes yngle- eller rasteområde vurderes således at opretholdes på samme niveau som hidtil.

Stor vandsalamander

Stor vandsalamander har potentielle yngle- og rasteområder i lysåbne vandhuller og overvintrer og tilbringer det/de første leveår på land, som regel områder med træer, hvor den kan skjule sig under nedfaldne grene mm. Den findes typisk i rene vandhuller uden fisk.

I 2012 registrerede Horsens Kommune stor vandsalamander i mange af de vandløbsnære vandhuller opstrøms Bredvad Sø. Det er derfor sandsynligt, at der forekommer stor vandsalamander omkring Bredvad Sø, herunder i et mindre vandhul beliggende øst for Bredvad Sø.

Selve Bredvad Sø vurderes grundet sin størrelse og bestand af fisk, ikke at være særlig egnet som yngle- og raste område for stor vandsalamander. Stor vandsalamander er meget følsom overfor fiskeprædation og yngler og raster derfor typisk i mindre vandhuller, hvor der ikke er fisk.

Det mindre vandhul øst for Bredvad Sø udgør derimod et egnet yngle- og rasteområde for stor vandsalamander. I både anlægs- og i driftsfasen forbliver vandhullet og omkringliggende arealer uændrede. Den ny sejlrende afskærer vandhullet fra det ny Gudenå-forløb.

Dette vurderes ikke at ville påvirke kvaliteten af vandhullet som yngle- og rasteområde, da stor vandsalamander gerne bevæger sig over tørrere arealer, men foretrækker at raste, fouragere og overvintrer i skovområder, hvor de kan finde skjulesteder og føde.

Horsens Kommune vurderer derfor at den økologiske funktionalitet af den lokale bestand af stor vandsalamanders yngle- eller rasteområde vil opretholdes på samme niveau som før projektgennemførelsen.

Spidssnudet frø

I 2012 registrerede Horsens Kommune spidssnudet frø i mange af de vandløbsnære vandhuller opstrøms Bredvad Sø, herunder et mindre vandhul beliggende ca. 300 m syd og 200 øst for Bredvad Sø.

Spidssnudet frø yngler i både små fiskefri vandhuller og i større søer med fisk, det er dermed sandsynligt, at dele af Bredvad Sø er egnet som yngle- og rasteområde for spidssnudet frø. Spidssnudet frø foretrækker dog, at arealer omkring vandhullerne har lavere afgræsset vegetation. Størstedelen af Bredvad Sø's omgivelser er meget tilgroede og vandet desuden meget næringsberiget af Gudenåens vand. På den baggrund vurderes Bredvad Sø ikke at have høj kvalitet som yngle- eller rasteområde for spidssnudet frø.

Anlægsfasen

Spidssnudet frø kan blive påvirket af, at størstedelen af Bredvad Sø i anlægsfasen omlægges og dermed i 1-2 år ikke kan fungere som yngle- og rasteområde. De mindre vandhuller og omgivende arealer, beliggende øst og syd for Bredvad Sø, forbliver urørt i anlægsfasen. Derudover er der flere egnede vandhuller yderligere 250-500 m syd for det sydlige mindre vandhul, hvor spidssnudet frø også blev registreret i 2012. Da der er flere nærliggende egnede vandhuller, vurderes den midlertidige påvirkning af Bredvad Sø ikke at ville udgøre en væsentlig forringelse af områdets kvalitet som yngle- og rasteområde for bestanden af spidssnudet frø.

Driftsfasen

Idet Bredvad Sø reduceres i størrelse i driftsfasen, får paddearten et arealmæssigt mindre potentielt yngle- og rasteområde. Dette opvejes dog af flere forhold. Den tilbageværende del af Bredvad Sø vil fremover afskæres fra det næringsrige Gudenåvand og kun fødes af trykvand fra brinkzonen. Dette betyder at Bredvad Sø samt de nedstrømsliggende søer; Naldal Sø og Vestbirk Sø, vil udvikle sig til mere næringsfattige, klarvandede søer, som netop foretrakkes som ynglested af spidssnudet frø. Når der igangsættes pleje af den ny Gudenådal, vil områdets kvalitet som yngle- og rasteområde

for spidssnudet frø, der foretrækker vandhuller med omgivende lav vegetation, øges væsentligt.

Horsens kommune vurderer derfor at kvaliteten af spidssnudet frøs yngle- og rasteområder både indenfor og udenfor projektområdet vil stige, hvilket i høj grad opvejer, at der i anlægsfasen sker en midlertidig mindre forringelse af områdets kvalitet som yngle- og rasteområde for paddearten.

Det vurderes således, at den økologiske funktionalitet af den lokale bestand af spidssnudet frøs yngle- eller rasteområde vil opretholdes på samme niveau som før og forventes at forbedres efter projektgennemførelsen.

Markfirben

Markfirben yngler og raster på tørre, lysåbne naturområder. Markfirben er spredt forekommende i den nordvestlige del af Horsens Kommune. Da projektet ikke påvirker eksisterende lysåbne tørre områder, vurderes det ansøgte ikke at påvirke potentielle yngle- og rastesteder for markfirben. Da projektet skaber en ny Gudenådal, hvor den øvre del af dalen udvikler sig mod tør eng og overdrev, og som plejes ved ekstensiv afgræsning, vurderes det ansøgte på sigt at kunne skabe potentielle yngle- og rasteområder for markfirben.

Grøn mosaikguldsmed

Grøn mosaikguldsmed yngler og raster i næringsrige søer og grøfter med bestande af planten krebseklo, hvor guldsmeden lægger sine æg. Grøn mosaikguldsmed er observeret spredt i Horsens Kommune og er bl.a. registreret ca. 2,5 km øst for Bredvad Sø i 2019. Der er ikke fundet krebseklo i Bredvad Sø, så den vurderes ikke at være egnet som yngle- eller rastelokalitet for Grøn mosaikguldsmed.

Da ingen egnede yngle- og rasteområder berøres af projektet, vurderes det ansøgte projekt at få en neutral effekt på kvaliteten af yngle- og rasteområder.

Grøn kølleguldsmed

Grøn kølleguldsmed lever i større vandløb, herunder Gudenåen. Horsens kommune har registreret grøn kølleguldsmed syd for (opstrøms) projektområdet i 2012. Grøn kølleguldsmed yngler og raster i større vandløb med en god vandløbskvalitet. Strækningen gennem Bredvad Sø vurderes derfor ikke at være egnet som yngle- og rasteområde grøn kølleguldsmed. Retablering af Gudenåen på strækningen gennem Bredvad Sø medfører, at den lavvandede og næringsrige Bredvad Sø ændres til vandløb med stor variation og høj strømføring. Herved får vandløbsprojektet en positiv betydning for områdets kvalitet som yngle- og rasteområde for grøn kølleguldsmed.

Samlet vurdering vedr. udpegningsgrundlag og bilag IV-arter

Horsens Kommune vurderer således samlet, at projektet kan realiseres uden at:

- skade arter eller naturtyper som Natura 2000-områder er udpeget for.
- indskrænke eller forringe egnede yngle- eller rastesteder for bilag IV-arter i området.

Bilag 5 – Vurdering ift. lov om vandplanlægning

Ifølge indsatsbekendtgørelsen* skal kommunalbestyrelsen ved administration af øvrig lovgivning sikre, at miljømål, udlagt ved lov om vandplanlægning** for de enkelte vandområder, kan bibeholdes eller opnås. Der kan derfor ikke meddeles tilladelse eller dispensation, hvis det planlagte projekt medfører, at et målsat vandområde ikke kan opnå eller bibeholde fastlagt miljømål.

Vandområdeplan 2021-2027 fastlægger miljømål for alle vandforekomster. Af samme vandområdeplan ses kortlagt tilstand for vandforekomstens kvalitetselementer.

Vandområdeplanen kan ses på webadresse:

<https://mim.dk/media/njvlvhax/vandomraadeplanerne-2021-2027-22-9-2023.pdf>

Kortmateriale for vandområdeplanen kan ses på webadresse:

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>

Bredvad Sø er jf. Vandområdeplan 2021-2027 inddelt i to vandtyper. Den sydlige, tilgroede del af søen er udpeget som vandtypen *vandløb*, og er en del af strækningen *Bredstenbro til Vestbirk*, som er 4,5 km lang. Ca. 1 km af denne strækning ligger inden for projektområdet. Den tilbageværende del af Bredvad Sø er udpeget som vandtypen *sø*. Figur 1 viser opdelingen i de to vandtyper.

Figur 1. Skærmbort © SDFI. Opdeling i vandtyper i Bredvad Sø, jf. vandområdeplan 2021-2027.
Vandløbsstrækningen Bredstenbro – Vestbirk

Målsætning samt de enkelte kvalitetselementers tilstand på vandløbsstrækningen Bredstenbro – Vestbirk fremgår af Tabel 1, herunder.

Strækning	Miljømål – samlet økologisk tilstand	Miljømål – kemisk tilstand	Alger	Fisk	Smådyr	Planter	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand
Bredstenbro-Vestbirk	Godt økologisk potentiale	God kemisk tilstand	Ukendt	Ukendt	Maksimalt økologisk potentiale	Ukendt	Maksimalt økologisk potentiale	Ukendt

Tabel 1. Miljømål og kvalitetselementernes tilstand, jf. vandområdeplan 2021-2027, for vandløbsstrækningen Bredstenbro – Vestbirk.

Vandløbsstrækningen er stærkt modificeret, idet stuvezonen fra Bredvad Sø rækker helt op til Bredstenbro. Dette medfører, at målsætningen sættes til et *økologisk potentiale* og ikke til en egentlig *økologisk tilstand*.

Vandløbsstrækningen Bredstenbro-Vestbirk har et *maksimalt økologisk potentiale* for smådyr. De andre kvalitetselementer er ikke kortlagt. Det betyder, at den samlede tilstand for strækningen tilsvarende er *maksimalt økologisk potentiale*. Dermed er vandløbets tilstand kortlagt til at være bedre end den målsatte tilstand.

Idet det planlagte projekt fjerner stuvezonen fra Bredvad Sø, vil det medføre at vandløbsstrækningen ændres fra stærkt modificeret til naturligt vandløb. Vandløbsstrækningen vil få et naturligt fald og strømføring, og dermed også en langt bedre naturkvalitet, end i dag hvor vandløbsstrækningen er stærkt modificeret. Dermed vurderes det ansøgte at bidrage væsentligt til, at de enkelte kvalitetselementer som minimum kan opnå *god økologisk tilstand*.

Idet der ikke tilføres miljøfremmede stoffer, vurderes det planlagte projekt ikke at påvirke vandløbets kemi, og dermed vil det planlagte projekt have en neutral betydning for den kemiske tilstand af vandløbsstrækningen samt nedstrømliggende vandområder.

Bredvad Sø

Bredvad Sø er jf. Vandområdeplan 2021-2027 en sø med en god økologisk målsætning. Målsætning samt de enkelte kvalitetselementers tilstand på vandløbsstrækningen Bredstenbro – Vestbirk fremgår af Tabel 2, herunder.

Kvalitetselement	Miljømål / tilstand af kvalitetselement
Miljømål – Samlet økologisk tilstand	God økologisk tilstand
Miljømål – kemisk tilstand	God kemisk tilstand
Samlet økologiske tilstand	Moderat økologisk tilstand
Plante-plankton	Moderat økologisk tilstand
Anden akvatisk flora	Ukendt
Planter	Høj økologisk tilstand
Fisk	Ukendt
Bunddyr	Ukendt
Vandets klarhed	Høj økologisk tilstand
Iltmætning	God økologisk tilstand
Fosforindhold	Ikke god økologisk tilstand
Kvælstofindhold	Ikke god økologisk tilstand

Tabel 2. Miljømål og kvalitetselementernes tilstand, jf. vandområdeplan 2021-2027, for Bredvad Sø.

Projektet nedlægger en del af Bredvad Sø. Miljøstyrelsen har meddelt tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål; god økologisk tilstand, for den del af Bredvad Sø, der bliver nedlagt ved gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojektet. Den reducerede Bredvad Sø har et langt større potentiale for at kunne opnå god økologisk tilstand på samtlige kvalitetselementer, idet søen fremadrettet ikke modtager næringsrigt Gudenåvand, men i stedet fødes af udtrængende grundvand, som er fattigt på næringsstoffer. I næringsfattige søer er vandet klart og der er gode vækstbetingelser for planteplankton-arter, der er tilpasset forhold med begrænset næring, samt vandplanter og anden akvatisk flora. Herved stiger vandets iltmætning. Det klare iltholdige vand med vandplanter giver gode levebetingelser for smådyr og fisk. Samlet vil den reducerede Bredvad Sø kunne opnå en samlet god økologisk tilstand, og herved kunne leve op til miljømålet.

Den øvrige del af Bredvad Sø ændres til Gudenå. Denne strækning af Gudenåen får et stort fald og et varieret forløb. Herved er der et meget stort potentiale for, at vandløbet opnår en god økologisk tilstand for samtlige kvalitetselementer for vandløb. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at genskabelse af vandløbsstrækningen er i overensstemmelse med vandområdeplanens generelle miljømål for vandforekomster; god økologisk tilstand.

Idet der ikke tilføres miljøfremmede stoffer, vurderes det planlagte projekt ikke at påvirke vandløbets kemi, og dermed vil det planlagte projekt have en neutral betydning for den kemiske tilstand for vandløbsstrækningen og nedstrømsliggende vandområder.

Samlet vurdering vedr. vandområdeplanens miljømål

Horsens Kommune vurderer således samlet, at projektet kan realiseres uden at:

- forringe kvaliteten af nuværende kvalitetselementer med en god eller høj økologisk tilstand/potentiale
- hindre at kvalitetselementer indenfor projektets vandområder ikke kan opnå god økologisk tilstand

Dermed er projektet i overensstemmelse med miljømål udlagt i Vandområdeplan 2021-2027, jf. lov om vandplanlægning.

Projektet er også i overensstemmelse med vandområdeplanens indsatsprogram, idet projektet fjerner indsatsen 'fjernelse af fysiske spærringer', spærringen ved Vestbirk Kraftværk.

Referencer

*BEK nr. 797 af 13/06-2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

** LBK nr. 126 af 26/01/2017 af lov om vandplanlægning

Bilag 7 - Klagevejledning

Der kan klages skriftligt over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Hvem kan klage?

Klage kan adressaten for afgørelsen, ejeren af den ejendom afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder, lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvordan klager man?

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, skal du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på hjemmesiden for Nævnenes Hus: <https://kpo.naevneneshus.dk/>. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900,- (private)/ 1800,- (organisationer og virksomheder). Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Klagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefrist

Klage skal ske senest 4 uger fra modtagelsen af dette brev.